



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 366/2014-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 1. júla 2014 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice, zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Martin Timcsák, advokát, s. r. o., Zámocké schody 2/A, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. Martina Timcsáka, vedené pod sp. zn. Rvp 12955/2012, sp. zn. Rvp 12956/2012 a sp. zn. Rvp 12968/2012, ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaniach vedených pod sp. zn. 3 Cdo 15/2012 a sp. zn. 3 Cdo 95/2012 a jeho uzneseniami z 12. júla 2012 a v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 61/2012 a jeho uznesením z 11. júla 2012 a postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CoE 33/2011 a jeho uznesením z 21. septembra 2011, v konaní vedenom pod sp. zn. 13 CoE 66/2011 a jeho uznesením zo 14. decembra 2011 a v konaní vedenom pod sp. zn. 16 CoE 287/2011 a jeho uznesením z 15. decembra 2011, a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 12955/2012, sp. zn. Rvp 12956/2012 a sp. zn. Rvp 12968/2012 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 12955/2012.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 26. septembra 2012 faxom a 28. septembra 2012 poštou doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti Rapid life životná poisťovňa, a. s., Garbiarska 2, Košice (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej Advokátskou kanceláriou JUDr. Martin Timcsák, advokát, s. r. o., Zámocké schody 2/A, Bratislava, konajúcou prostredníctvom konateľ a advokáta JUDr. Martina Timcsáka, vedené pod sp. zn. Rvp 12955/2012, sp. zn. Rvp 12956/2012 a sp. zn. Rvp 12968/2012, ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaniach vedených pod sp. zn. 3 Cdo 15/2012 a sp. zn. 3 Cdo 95/2012 a jeho uzneseniami z 12. júla 2012 a v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cdo 61/2012 a jeho uznesením z 11. júla 2012 (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia najvyššieho súdu“) a postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 CoE 33/2011 a jeho uznesením z 21. septembra 2011, v konaní vedenom pod sp. zn. 13 CoE 66/2011 a jeho uznesením zo 14. decembra 2011 a v konaní vedenom pod sp. zn. 16 CoE 287/2011 a jeho uznesením z 15. decembra 2011 (ďalej spolu aj „napadnuté uznesenia krajského súdu“).

Z obsahu sťažností a z príloh k nim priložených vyplýva, že sťažovateľka ako subjekt podnikajúci v oblasti poisťovníctva uzavrela s povinnými poistné zmluvy, v ktorých boli dojednané tzv. rozhodcovské doložky, podľa ktorých všetky spory súvisiace s týmito poistnými zmluvami budú riešené pred rozhodcovským súdom. Sťažovateľka si následne pred rozhodcovským súdom uplatnila svoje nároky voči povinným a tieto jej boli priznané rozhodcovskými rozsudkami (rozsudky Arbitrážneho súdu Košice sp. zn. 3 C 787/2009, sp. zn. 2 C 1402/2009 a sp. zn. 3 C 407/2009 z 8. marca 2010 o uložení povinnosti povinným zaplatiť sťažovateľke dlžné poistné s úrokom z omeškania a trovy rozhodcovského konania), na základe ktorých ako exekučných titulov podala návrhy na vykonanie exekúcií voči povinným.

Okresný súd Partizánske v exekučnej veci sťažovateľky o vymoženie dlžnej sumy s príslušenstvom potom, ako sťažovateľka na jeho výzvu predložila poistnú zmluvu a poistné podmienky tvoriace súčasť poistnej zmluvy, svojím uznesením sp. zn. 2 Er 185/2011 z 9. mája 2011 zamietol žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie [obdobne rozhodol v exekučných veciach sťažovateľky Okresný súd Prievidza uznesením sp. zn. 16 Er 593/2011 z 25. júla 2011 a Okresný súd Považská Bystrica (ďalej spolu aj „okresné súdy“) uznesením sp. zn. 8 Er 653/2011 z 3. októbra 2011]. Podľa názoru sťažovateľky *„Súd prvého stupňa nevykonal prieskum spisových podkladov, ktoré vydaniu exekučného titulu predchádzali, ale vlastnou cestou zabezpečil listinné dôkazy, ktoré slúžili ako podklad a boli podstatné pre jeho rozhodnutie. Prieskum spisových podkladov pritom v zmysle základnej logiky musí obsahovať prieskum spisu, ktorý vydaniu exekučného titulu predchádzal. Sťažovateľovi bolo upreté jeho právo na vyjadrenie sa k správnosti, pravosti a úplnosti listinných dôkazov, ako aj k ich obsahu. Exekučný súd za pomoci ním vyžiadaných listinných dôkazov vykonal kontrolu postupu rozhodcovského súdu a dospel k úplne opačným právnym záverom.“*

Sťažovateľka podala proti uzneseniam okresných súdov odvolania, o ktorých krajský súd, stotožniac sa so skutkovými a právnymi závermi okresných súdov, rozhodol tak, že uznesenia okresných súdov svojimi napadnutými uzneseniami potvrdil.

Sťažovateľka podala proti napadnutým uzneseniam krajského súdu dovolania. Prípustnosť dovolaní vyvodzovala okrem iného z § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), pričom namietala, že súdy jej odňali možnosť konať pred súdom. Odňatie možnosti konať pred súdom spočíva podľa nej v tom, že okresné súdy vo veciach vykonali dokazovanie listinami (poistnou zmluvou a poistnými podmienkami), napriek tomu vo veci nenariadili pojednávanie, a tak neoboznámili sťažovateľku ako účastníčku konaní s vykonanými dôkazmi a neumožnili jej vyjadriť sa k nim, pričom krajský súd takýto postup okresných súdov potvrdzujúcimi uzneseniami odobril.

Podľa sťažovateľky k odňatiu možnosti konať pred súdom došlo aj tým, že napadnuté uznesenia krajského súdu nie sú dostatočne odôvodnené, keďže krajský súd sa podľa nej náležite nevysporiadal s jej odvolacími dôvodmi uvedenými v odvolaniach proti uzneseniam okresných súdov.

Napokon k odňatiu možnosti konať pred súdom došlo podľa sťažovateľky aj tým, že krajský súd odobril uznesenia okresných súdov o zamietnutí žiadostí súdneho exekútora na vydanie poverenia, hoci pre takéto uznesenia podľa jej názoru neboli splnené zákonom ustanovené podmienky a takýmito rozhodnutiami sa jej v exekučných konaniach odoprelo právo na výkon vykonateľných rozhodnutí.

Najvyšší súd v napadnutých dovolaciach konaniach dospel k záveru, že v posudzovaných veciach nie sú splnené podmienky prípustnosti dovolaní podľa § 237 písm. f) OSP, a napadnutými uzneseniami dovolania sťažovateľky odmietol ako neprípustné.

Podľa sťažovateľky najvyšší súd napadnutými uzneseniami porušil v sťažnosti označené základné práva podľa ústavy a listiny, ako aj právo podľa dohovoru, keďže tieto svojej rozhodnutia založil na nesprávnych právnych záveroch o neprípustnosti dovolania proti napadnutým uzneseniam krajského súdu z dôvodu podľa § 237 písm. f) OSP, pričom navyše ich nedostatočne odôvodnil. Na podporu svojej argumentácie sťažovateľka odkazuje

aj na judikatúru ústavného súdu vo veci sp. zn. III. ÚS 60/04, z ktorej podľa nej vyplýva, že *„ak exekučný súd vykonáva dokazovanie za účelom, či sú splnené predpoklady na vydanie rozhodnutia podľa Exekučného poriadku, musí sa v takomto prípade v súlade s § 122 ods. 1 O. s. p. nariadiť pojednávanie“*. Sťažovateľka ďalej namieta neústavnosť postupu najvyššieho súdu, ktorý sa nezaoberal dovolacou námietkou [§ 237 písm. f) OSP] o nepreskúmateľnosti napadnutých uznesení krajského súdu, a zároveň poukazuje na odlišnú rozhodovaciu prax všeobecných súdov pri rozhodovaní o vecne a právne podobných veciach.

V doplneniach sťažností doručených ústavnému súdu 11. februára 2013, 18. februára 2013 a 5. septembra 2013 sťažovateľka odôvodňuje namietané porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy tým, že jej všeobecné súdy neumožnili uplatniť právo preukázať opak toho, že zmluvné ustanovenia medzi *„dodávateľom a spotrebiteľom neboli individuálne dojednané podľa ust. § 53 ods. 3 OZ“*. Sťažovateľka namieta, že jej bolo odňaté právo *„argumentovať a dokazovať špecifikum jej prípadu opierajúce sa o devätnáste odôvodnenie Smernice č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách, ktoré stanovuje výnimku, pokiaľ ide o poistné zmluvy“*. Táto výnimka vyplývajúca z označenej smernice nebola podľa sťažovateľky premietnutá do Občianskeho zákonníka, avšak všeobecné súdy konajúce v jej veciach na ňu mali prihliadať, keďže sú viazané príkazom uplatňovať eurokonformný výklad vnútroštátneho práva. Podľa sťažovateľky *„Všeobecné súdy postupovali bez toho, že by v okolnostiach prípadu zohľadnili hraničné kritériá stanovené devätnástym odôvodnením smernice, ktoré spod vecného rozsahu smernice o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vynímajú zmluvné podmienky v poistných zmluvách.“* Sťažovateľka zároveň poukázala na samotnú rozhodovaciu činnosť ústavného súdu, predovšetkým na nález sp. zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013 vydaný v jej obdobnej veci.

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd o jej sťažnostiach rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že postupom krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutých konaniach a ich napadnutými uzneseniami došlo k porušeniu jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru,

napadnuté uznesenia krajského súdu a najvyššieho súdu zruší a veci vráti krajskému súdu na ďalšie konanie a prizná jej úhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na jeho odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na prerokovanie ktorých nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.1 K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku. V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní

o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností, ktoré sú predmetom tohto prerokovania pred ústavným súdom, a z ich obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť a taktiež prihliadajúc na totožnosť v osobe sťažovateľky, krajského súdu a najvyššieho súdu, proti ktorým tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd, aplikujúc označené právne normy, tak, že predmetné sťažnosti spojil na spoločné konanie (bod 1 výroku tohto uznesenia).

II.2 K namietanému porušeniu označených práv napadnutými uzneseniami krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, ako aj napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a postupom, ktorý prechádzal ich vydaniu

Z § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú preto možno považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07).

Sťažovateľka v sťažnostiach formuluje výhrady voči skutkovým a právnym záverom krajského súdu vyjadreným v napadnutých uzneseniach, ktorými potvrdil uznesenia okresných súdov o zamietnutí žiadostí súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcií na základe rozhodcovského rozsudku ako exekučného titulu, a tiež

namieta nedostatočné odôvodnenie napadnutých uznesení, ako aj skutočnosť, že krajský súd sa v napadnutých uzneseniach nevysporiadal ústavne akceptovateľným spôsobom s jej s odvolacími dôvodmi.

Námietky, ktoré sťažovateľka formuluje proti napadnutým uzneseniam najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, sú založené predovšetkým na jej nesúhlase s názorom dovolacieho súdu, podľa ktorého v jej veciach neboli naplnené dôvody prípustnosti dovolaní podľa § 237 písm. f) OSP, hoci okresné súdy v predmetných veciach podľa jej tvrdenia vykonali dokazovanie listinami (poistnou zmluvou a poistnými podmienkami), ale napriek tomu v predmetných veciach nenariadili pojednávania, a tak ju ako účastníčku konaní neoboznámili s vykonanými dôkazmi a neumožnili jej vyjadriť sa k nim, pričom krajský súd takýto postup okresných súdov potvrdzujúcimi uzneseniami odobril. Sťažovateľka tiež tvrdí, že napadnuté uznesenia najvyššieho súdu sú nedostatočne odôvodnené.

V nadväznosti na námietky sťažovateľky ústavný súd v prvom rade poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v ktorej opakovane zdôrazňuje, že nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci nie je úlohou ústavného súdu zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže ustanoveným postupom domáhať svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy má každý právo na to, aby sa jeho vec verejne prerokovala... a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Ústavný súd poznamenáva, že prípadné porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa siedmeho oddielu druhej hlavy ústavy (čl. 46 až čl. 50 ústavy, resp. čl. 36 listiny) a jeho porovnateľného práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 dohovoru možno posudzovať spoločne, keďže nie sú medzi nimi zásadnejšie odlišnosti (m. m. IV. ÚS 195/07).

Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala, a bola vyhlásená spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02). Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j.

s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania.

II.2.1 K namietanému porušeniu základných práv podľa ústavy a listiny a práva podľa dohovoru napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu

Z už uvedeného vyplýva, že podstatu argumentácie sťažovateľky tvorí námietka, že okresné sudy pri rozhodovaní o vydaní poverenia súdnemu exekútorovi na vykonanie exekúcie podľa § 44 Exekučného poriadku vykonali dokazovanie bez toho, aby nariadili pojednávanie, čím jej odňali možnosť vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom, prípadne navrhnúť vlastné dôkazy na vyvrátenie záverov okresných súdov. Uvedený nedostatok pritom nenapravil v predmetných veciach ani krajský súd a následne ani najvyšší súd v rámci konaní o dovolaniach. Nadväzujúc na uvedenú námietku, sťažovateľka ďalej všeobecným súdom vytýka, že jej neumožnili vyjadriť sa k vykonávanému dokazovaniu ani mimo nariadenia pojednávania a neumožnili jej uniesť dôkazné bremeno, čo samo osebe podľa jej názoru postačuje pre záver o porušení jej označených základných práv. Podľa názoru sťažovateľky sú napadnuté uznesenia najvyššieho súdu arbitrárne a zjavne nepreskúmateľné a postup najvyššieho súdu, ktorý predchádzal ich vydaniu, odporujúci označeným článkom ústavy, listiny a dohovoru.

Ústavný súd v súvislosti s rozhodovaním o sťažnostiach sťažovateľky z vlastnej rozhodovacej činnosti zistil, že v ostatnom období mu bolo doručených viacero v zásade identických sťažností sťažovateľky, v ktorých táto s odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013 v jej identickej veci poukazovala na právny záver vyslovený ústavným súdom obsiahnutý v označenom rozhodnutí týkajúci sa zabezpečenia záruk kontradiktórnosti konania pri preskúmvaní žiadosti súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie. Podľa právneho názoru vysloveného ústavným súdom v označenom náleze *«v prerokúvanej veci okresný súd i krajský súd pri rozhodovaní*

o vydání poverenia podľa § 44 ods. 2 Exekučného poriadku neobmedzili svoje skúmanie len na obsah exekučného titulu, návrhu na vykonanie exekúcie a žiadosti o vydanie poverenia, ale nad rámec toho preskúmali aj obsah poistnej zmluvy s pripojenými všeobecnými poistnými podmienkami a na ten účel nimi vykonali listinný dôkaz. Z takto vykonaného listinného dôkazu dospeli súdy k (odchylnému) skutkovému stavu, na ktorom založili svoj právny záver o právnej povahe rozhodcovskej doložky ako neprijateľnej podmienky a v dôsledku toho o jej neplatnosti. Týmto postupom v podstate znemožnili sťažovateľke uplatniť svoje právo priznané exekučným titulom, ktorého účinky (§ 37 rozhodcovského zákona) sa v zásade zhodujú s účinkami právoplatného rozsudku, teda právoplatne priznaného nároku. Za týchto okolností bolo podľa názoru ústavného súdu povinnosťou minimálne okresného súdu dať sťažovateľke priestor, aby sa zoznámila s dôkazmi, ktoré okresný súd vykonal, a skutkovými zisteniami, ktoré z nich vyvodzuje, a vyjadrila sa k nim, ako aj aby prípadne navrhla iné dôkazy na vyvrátenie týchto skutkových zistení. Uvedený priestor nevyhnutne nevyžaduje konanie pojednávania, vyžaduje však písomné alebo ústne vypočutie sťažovateľky k uvedeným otázkam. Len týmto postupom dôjde ku skutočnému naplneniu práva sťažovateľky na prerokovanie (takto vymedzenej odlišnej) veci „v jej prítomnosti“ a na „vyjadrenie sa k vykonaným dôkazom“, ktoré jej zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.». Na tomto základe ústavný súd v označenom náleze rozhodol, že najvyšší súd porušil základné práva sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže síce mal k dispozícii efektívne právne prostriedky nápravy pochybení, ktorých sa dopustili v predmetnej veci konajúce a rozhodujúce nižšie všeobecné súdy, ale ich nevyužil (neuplatnil).

Po vydaní nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013 III. senát ústavného súdu vo svojich rozhodnutiach sp. zn. III. ÚS 433/2013 z 10. septembra 2013, sp. zn. III. ÚS 455/2013 z 26. septembra 2013 a sp. zn. III. ÚS 480/2013 z 2. októbra 2013 a I. senát v uznesení sp. zn. I. ÚS 641/2013 z 30. októbra 2013 odmietli identické sťažnosti sťažovateľky podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde, pričom v uzneseniach sp. zn. I. ÚS 675/2013 z 13. novembra 2013, sp. zn. I. ÚS 14/2014 z 23. januára 2014 a sp. zn. I. ÚS 41/2014 z 29. januára 2014 I. senát vyslovil právny názor, podľa ktorého

«Pokiaľ sťažovateľka „in concreto“ namietala skutočnosť, že sa nemohla vyjadriť k vykonávanému dokazovaniu zo strany okresného súdu v súvislosti s rozhodovaním o vydaní poverenia súdnemu exekútorovi, ústavný súd predostiera, že z pohľadu „materiálneho“ uvedení možnosť sťažovateľka mala a aj ju využila v rámci ňou podaných opravných prostriedkov (odvolania a dovolania) a v rozsahu veci primeranom sa s touto jej obranou zaoberali aj vyššie súdy (krajský súd a najvyšší súd). Z hľadiska princípu materiálnej pravdy reálny proces v danej veci teda zabezpečil, aby sa všeobecné súdy v rámci inštančného postupu zaoberali aj podstatnými dôvodmi uvádzanými sťažovateľkou v sťažnosti, aj keď nie podľa predstáv sťažovateľky, t. j. v rámci konania pred okresným súdom, ale v jeho celostnom priebehu.» (pozri I. ÚS 675/2013, I. ÚS 14/2014 bod 38, I. ÚS 41/2014)

V konkrétnych okolnostiach vecí sťažovateľky je podľa názoru IV. senátu ústavného súdu z hľadiska prípadného vyslovenia porušenia ňou označených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru podstatná odpoveď na otázku, či možno pochybenie súdu prvého stupňa spočívajúce v tom, že nedal sťažovateľke možnosť vyjadriť sa k svojim skutkovým zisteniam a z nich vyplývajúcejmu (novému) právnomu posúdeniu veci, ktoré zakladajú dôvod na zamietnutie žiadosti o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (hoci žiadosť súdneho exekútora preskúmal nad rámec uvedený v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku), konvalidovať v odvolacom (príp. dovolacom) konaní.

Zistenie, že o v zásade identických veciach sťažovateľky rozhodujú senáty ústavného súdu rozdielne, viedlo IV. senát ústavného súdu k uplatneniu postupu podľa § 6 zákona o ústavnom súde, v rámci ktorého IV. senát ústavného súdu predložil kľúčové právne názory I., II. a III. senátu ústavného súdu vyslovené v ich doterajších rozhodnutiach o v zásade identických sťažnostiach sťažovateľky na posúdenie plénu ústavného súdu na účel zjednotenia právnych názorov pri rozhodovaní o dosiaľ nerozhodnutých sťažnostiach sťažovateľky.

Plénum ústavného súdu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov prerokovalo na neverejnom zasadnutí 7. mája 2014, pričom prijalo toto stanovisko:

„Pri preskúvaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie (§ 44 Exekučného poriadku) sa môžu primerane uplatniť ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku vzťahujúce sa na dokazovanie. Ak exekučný súd pri preskúvaní žiadosti exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie vychádza aj z iných listín (či iných dôkazov) než tých, ktoré sú výslovne uvedené v § 44 ods. 2 Exekučného poriadku (exekučný titul, návrh na vykonanie exekúcie a žiadosť o vydanie poverenia), a na tomto základe posúdi exekučný titul v neprospech oprávneného, je povinný dať mu možnosť vyjadriť sa k podkladom svojho preskúmania; ak tak exekučný súd neurobí, zakladá jeho rozhodnutie dôvod na vyslovenie porušenia základného práva oprávneného vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Pre ústavnú konformnosť konania ako celku postačuje, ak je oprávnenému táto možnosť reálne poskytnutá v odvolacom konaní“ (ďalej len „zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu“).

Keďže podľa § 6 zákona o ústavnom súde je senát v ďalšom konaní viazaný uznesením pléna ústavného súdu o zjednotení odchylných právnych názorov, IV. senát ústavného súdu aplikoval právne závery vyslovené v zjednocujúcom stanovisku pléna ústavného súdu aj na veci sťažovateľky posudzované v tomto konaní.

S prihliadnutím na skutočnosť, že sťažovateľka napáda postup a rozhodnutia najvyššieho súdu vydané v rámci konaní o dovolaní, ústavný súd poukazuje aj na svoju judikatúru, podľa ktorej otázka posúdenia, či sú splnené podmienky na uskutočnenie dovolacieho konania, patrí zásadne do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (m. m. III. ÚS 480/2013).

Najvyšší súd v napadnutých uzneseniach, ktorými odmietol dovolania podané sťažovateľkou proti napadnutým uzneseniam krajského súdu ako neprípustné podľa § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c) OSP, k dovolaciemu dôvodu uplatnenému sťažovateľkou podľa § 237 písm. f) OSP uviedol, že dovolaniami sú napádané rozhodnutia

vydané v štádiu posudzovania splnenia zákonom ustanovených procesných predpokladov, za splnenia ktorých exekučný súd poverí súdneho exekútora vykonaním exekúcie. V tomto štádiu, v ktorom exekučný súd skúma, či žiadosť o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie alebo návrh na vykonanie exekúcie alebo exekučný titul nie sú v rozpore so zákonom (§ 44 ods. 2 Exekučného poriadku), sa vychádza z tvrdení oprávneného v návrhu na vykonanie exekúcie a z exekučného titulu, pričom v tomto štádiu sa dokazovanie v zásade nevykonáva, pretože postačuje, ak sú rozhodujúce skutočnosti dostatočne osvedčené okolnosťami vyplývajúcimi zo spisu vrátane do neho založených listín. Vzhľadom na uvedené skutočnosti sa oboznamovanie s obsahom listín, ktoré je zamerané na posúdenie splnenia podmienok konania a predpokladov na vyhovie žiadosti súdneho exekútora o poverenie na vykonanie exekúcie, podľa názoru najvyššieho súdu nemusí vykonávať na pojednávaní a za prítomnosti oprávneného a povinného.

Obsahom čl. 48 ods. 2 ústavy sú dve relatívne samostatné práva (súčasti), a to právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v prítomnosti účastníka a právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom. Formulácia uvedeného odseku naznačuje, že tieto práva nie sú navzájom nevyhnutne previazané – právo na verejné prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v prítomnosti účastníka zaručuje uvedené ustanovenie i v takých veciach, kde nedochádza k žiadnemu dokazovaniu, a naopak, právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom má účastník aj tam, kde sa formálne pojednávanie nevykonáva. Preto treba i čl. 48 ods. 2 ústavy vykladať tak, že právo vyjadriť sa k vykonaným dôkazom je nezávislé od práva na konanie (verejného) pojednávania.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje aj na systematickú súvislosť medzi § 44 ods. 2 a § 44 ods. 5 Exekučného poriadku, z ktorej možno vyvodiť, že okrem prípadov výslovne uvedených v odseku 5 nie je konanie o vydanie poverenia súdnemu exekútorovi kontradiktórnym konaním, pričom účasť povinného sa v ňom predpokladá len výnimočne, a to v takých prípadoch, kde mu treba vytvoriť priestor na uplatnenie prípadných námietok [napríklad v podobe návrhu na samostatné (ne)uznanie exekučného titulu]. Navyše, vzhľadom na účel exekúcie je opodstatnené vytvorenie určitého „efektu prekvapenia“ voči povinnému, aby tento nemohol pred dorúčením upovedomenia zmariť uspokojenie

priznaného nároku. Nevyhnutným dôsledkom nariadenia pojednávania, na ktoré by bolo treba povinného predvolať (pozri § 115 ods. 1 OSP), by však bolo, že by sa o exekúcii dozvedel, čo by v konečnom dôsledku mohlo mať za následok zmarenie účelu exekúcie.

Konanie pojednávania si nevyhnutne nevyžaduje ani požiadavka, aby bola vec prerokovaná v „prítomnosti účastníka“. Podľa názoru ústavného súdu je pojem v „prítomnosti účastníka“ potrebné vykladať nie doslovne, ale funkčne, teda aby spôsob a postup konania zaručoval, že účastník bude mať možnosť vnímať postup súdu a podľa toho náležite zamerať svoju procesnú aktivitu. Preto je možné právo na prerokovanie veci v „prítomnosti účastníka“ rešpektovať aj tým, že súd účastníka upovedomí a dá účastníkovi možnosť vyjadriť sa k nej, napríklad aj písomne. Tieto prípady možno zároveň považovať za prípady, v ktorých zákon z takéhoto prerokovania veci vylučuje verejnosť, a to v súlade s poslednou vetou čl. 48 ods. 2 ústavy (m. m. II. ÚS 499/2012).

Vychádzajúc z dosiaľ uvedeného, ústavný súd zastáva názor, že nenariadením pojednávania na prerokovanie žiadosti súdneho exekútora o vydanie poverenia na vykonanie exekúcie k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nedošlo.

Sťažovateľka tiež namieta, že v jej veci konajúce všeobecné súdy jej neumožnili vyjadriť sa k vykonávanému dokazovaniu ani mimo nariadenia pojednávania, a neumožnili jej tak uniesť dôkazné bremeno, čo samo osebe postačuje pre záver o porušení jej označených práv.

Ústavný súd v nadväznosti na túto námietku sťažovateľky v prvom rade zdôrazňuje, že je to predovšetkým okresný súd ako súd prvostupňový, ktorý by v zásade mal vykonať všetky skutkové zistenia a príslušné dokazovanie pre náležité rozhodnutie vo veci. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie (rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci Banif Plus Bank Zrt proti Csaba Csipai a spol. C-472/11 z 21. 2. 2013), podľa ktorej čl. 6 ods. 1 a čl. 7 ods. 1 smernice o nekalých podmienkach sa majú vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý konštatoval *ex offo*

nekalú povahu zmluvnej podmienky, nemusí na to, aby mohol vyvodit' dôsledky tohto konštatovania, čakať, či spotrebiteľ informovaný o svojich právach navrhne, aby uvedená podmienka bola zrušená. Zásada kontradiktórnosti však vo všeobecnosti zaväzuje vnútroštátny súd, ktorý v rámci preskúmania *ex offo* konštatoval nekalú povahu zmluvnej podmienky, informovať účastníkov konania v spore a vyzvať ich, aby sa k tomu kontradiktórne vyjadrili spôsobom, ktorý na tento účel stanovujú vnútroštátne procesnoprávne predpisy. Súd musí teda dodržiavať zásadu kontradiktórnosti najmä vtedy, ak rozhoduje v spore na základe dôvodu uplatneného bez návrhu (rozsudok z 2. 12. 2009 vo veci C-89/08). Rovnako Súdny dvor Európskej únie už rozhodol, že zásada kontradiktórnosti znamená vo všeobecnosti právo účastníka konania oboznamovať sa s dôkazmi a vyjadreniami predloženými súdu a vyjadrovať sa k nim (rozsudok vo veci Varec zo 14. 2. 2008, C-450/06), ako aj to, že je v rozpore so základnými právnymi zásadami, pokiaľ súdne rozhodnutie vychádza zo skutkových okolností alebo dokumentov, s ktorými sa účastníci konania nemohli zoznámiť a ku ktorým sa tak nemohli vyjadriť (rozsudok z 22. 3. 1961 vo veci Snupat v. Vysoký úradu, 42/59).

Vzhľadom na doteraz uvedené, rešpektujúc už citované zjednocujúce stanovisko pléna ústavného súdu sp. zn. PLz. ÚS 1/2014 zo 7. mája 2014, v súvislosti so sťažovateľkinou nosnou argumentáciou ústavný súd uzatvára, že aj na vec sťažovateľky možno vzťahovať ustálený právny názor ústavného súdu, podľa ktorého sťažovateľka mala z pohľadu „materiálneho“ možnosť vyjadriť sa k skutkovým zisteniam okresných súdov a z nich vyplývajúceho (novému) právnemu posúdeniu veci, ktoré zakladali dôvod na zamietnutie žiadostí o udelenie poverení na vykonanie exekúcií, čo aj využila v rámci ňou podaného opravného prostriedku (odvolania), a v rozsahu veci primeranom sa s touto jej obranou zaoberal krajský súd v rámci odvolacích konaní (m. m. I. ÚS 675/2013, I. ÚS 14/2014 bod 38, I. ÚS 41/2014).

Pre ústavnú udržateľnosť napadnutého postupu a uznesenia najvyššieho súdu postačuje, aby bola zásada kontradiktórnosti dodržaná v konaní ako celku (v posudzovanom prípade v konaní pred odvolacím súdom). Ústavný súd v tejto súvislosti vo svojej judikatúre opakovane uvádza, že „Presadzovanie názoru, že na každom jednom stupni súdnictva musí

byť uvedená zásada dodržaná bez výnimky, by podľa názoru ústavného súdu odvolaciemu súdu v zásade prisúdilo len funkciu akéhosi kasačného orgánu bez reálnej možnosti konvalidovať prípadné procesné nedostatky vlastným postupom“ (napr. I. ÚS 742/2013, II. ÚS 59/2014, III. ÚS 401/2013, IV. ÚS 70/2014).

V súlade s uvedeným ústavný súd opätovne poukazuje na to, že v posudzovaných veciach sťažovateľka mala reálnu možnosť oboznámiť sa s dôvodmi zamietnutia žiadostí súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcií už z uznesení okresných súdov, proti ktorým aj podala odvolania, v ktorých sa k týmto dôvodom vyjadrila. Preto aj keď okresné sudy ústavne neakceptovateľným spôsobom pochybili, keď nedali sťažovateľke možnosť vyjadriť sa k listinným dôkazom, jeho preskúmaniu ani k nimi uskutočnenému právnomu posúdeniu, ich pochybenie nemožno pričítať na ťarchu najvyššiemu súdu, keďže tieto procesné nedostatky boli odstránené v rámci odvolacieho konania. Z uvedeného dôvodu nemožno považovať napadnuté uznesenia najvyššieho súdu ani jeho postup, ktorý predchádzal vydaniu napadnutých uznesení, za také, ktoré porušujú sťažovateľkino základné právo vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Pokiaľ sťažovateľka namieta, že najvyšší súd neodôvodnil odklon od judikatúry ústavného súdu, na ktorú poukázala v podanom dovolaní (nález ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 60/04), pričom uvádza, že povinnosťou najvyššieho súdu bolo svoje odlišné stanovisko zdôvodniť, pretože sa riešila analogická právna otázka, ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom, ústavný súd poukazuje na svoje vyjadrenie obsiahnuté v náleze sp. zn. II. ÚS 499/2012 z 10. júla 2013, v ktorom uviedol, „že tam riešená situácia bola odlišná. Tam totiž súd rozhodoval o odklade už nariadenej exekúcie, ktorému vyhovel, pričom sťažovateľom bol práve oprávnený, ktorý bol týmto postupom dotknutý. Oprávnený má totiž záujem na pokračovaní exekúcie a pokiaľ sa súd chce stotožniť s argumentmi povinného o odklade, má oprávnený v zásade právo predniesť svoje protiargumenty a donútiť súd, aby mu na podstatné z nich dal riadnu odpoveď. V tu prerokovanej veci však, ako už bolo uvedené, ide o situáciu presne opačnú, v dôsledku čoho na ňu nemožno aplikovať závery uvedené v citovanom náleze.“

Sťažovateľka v súvislosti s „devätnástym odôvodnením“ smernice o nekalých podmienkach namieta, že všeobecné súdy nezohľadnili špecifikum dané citovaným odôvodnením, ktoré *z pod vecného rozsahu smernice o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách vyníma zmluvné podmienky v poisťných zmluvách*, pričom podľa sťažovateľky cieľom citovanej smernice podľa jej „devätnásteho odôvodnenia“ je, že *dohoda o rozhodcovskom konaní nemôže byť neprijateľnou podmienkou, ak je dohodnutá v poisťnej zmluve*.

Ústavný súd sa stotožňuje s tou časťou argumentácie sťažovateľky, v rámci ktorej uvádza, že nie každá rozhodcovská doložka predstavuje automaticky neprijateľnú zmluvnú podmienku. Je totiž nepochybné, že k záveru o jej neprijateľnosti môže príslušný všeobecný súd dospieť len na základe komplexného posúdenia posudzovanej spotrebiteľskej zmluvy.

V nadväznosti na uvedené ústavný súd poukazuje na sťažovateľkou uvádzané „devätnáste odôvodnenie“ smernice o nekalých podmienkach, podľa ktorého *„keďže na účely... smernice sa hodnotenie nekalého charakteru netýka podmienok, ktoré popisujú hlavný predmet zmluvy ani vzťah kvalita/cena tovaru alebo dodávaných služieb; keďže hlavný predmet zmluvy a vzťah cena/kvalita môže byť napriek tomu braný do úvahy pri hodnotení primeranosti ostatných podmienok...“* vyplýva, že len hlavný predmet zmluvy (v okolnostiach posudzovanej veci je hlavným predmetom poisťnej zmluvy poisťné krytie poskytnuté dodávateľom, pozn.) a vzťah ceny a kvality tovaru alebo dodávanej služby sú vyňaté z posúdenia neprijateľnosti zmluvných podmienok. Zároveň však platí, že aj hlavný predmet zmluvy a vzťah ceny a kvality dodávanej služby môžu byť brané na zreteľ pri hodnotení primeranosti ostatných podmienok (rozumej ostatných podmienok poisťnej zmluvy). Z citovaného odôvodnenia smernice o nekalých podmienkach však nevyplýva vyňatie poisťných zmlúv z vecného rozsahu smernice o nekalých podmienkach en bloc, a rovnako ani nemožnosť posúdenia nekalého charakteru podmienky zakladajúcej právomoc rozhodcovského súdu rozhodnúť spor vyplývajúci z poisťnej zmluvy.

Vo svojej konštantnej judikatúre ústavný súd tiež uvádza, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd pritom nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Podľa názoru ústavného súdu napadnuté uznesenia najvyššieho súdu uvedené požiadavky na odôvodnenie napĺňajú.

Sťažovateľka tiež namieta, že k porušeniu jej práv podľa ústavy, listiny a dohovoru došlo aj tým, že najvyšší súd sa v posudzovaných veciach nedostatočne zaoberal dôvodnosťou jej dovolacej námietky podľa § 237 písm. f) OSP založenej na tvrdení, že napadnuté uznesenia krajského súdu sú nepreskúmateľné (arbitrárne), keďže sú nedostatočne odôvodnené. Ústavný súd v tejto súvislosti v zhode so svojou doterajšou judikatúrou (napr. IV. ÚS 481/2011, IV. ÚS 161/2012, IV. ÚS 196/2014) opakovane uvádza, že považuje za ústavne udržateľný právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu konania podľa § 237 písm. f) OSP, ale len tzv. inú vadu konania podľa § 241 ods. 2 písm. b) OSP. Ústavný súd nezistil v posudzovaných veciach relevantné dôvody na odchýlenie sa od svojej doterajšej judikatúry, a preto dospel k záveru, že aj táto námietka sťažovateľky je zjavne neopodstatnená.

Vychádzajúc zo všetkých doteraz uvádzaných skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že medzi obsahom sťažovateľkou označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru a napadnutými uzneseniami najvyššieho súdu, ako aj postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by

po prípadnom prijatí týchto častí sťažností na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný preto pri predbežnom prerokovaní tieto časti sťažností odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

II.2.2 K namietanému porušeniu označených základných práv podľa ústavy a listiny a práva podľa dohovoru napadnutými uzneseniami krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu

Ústavný súd, majúc na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 a nasl. ústavy, už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach konštatoval, že v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní (t. j. pri jeho odmietnutí) je lehota sťažovateľa na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu (porovnaj tiež rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva z 12. 11. 2002 vo veci Zvolský a Zvolská verzus Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, body 51, 53 a 54), a preto v rámci predbežného prerokovania sťažností sťažovateľky posudzoval aj opodstatnenosť ich častí, ktoré smerujú proti napadnutým uzneseniam krajského súdu a postupom, ktoré predchádzali ich vydaniu.

Predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu bola vo vzťahu k tejto časti sťažnosti námietka sťažovateľky o nesprávnych skutkových a právnych záveroch, na ktorých sú založené napadnuté uznesenia krajského súdu, ako aj jej námietka o ich nedostatočnom odôvodnení.

Krajský súd sa v uznesení sp. zn. 2 CoE 33/2011 z 21. septembra 2011 v rámci odvolacieho prieskumu stotožnil s právnymi názormi formulovanými v uznesení Okresného súdu Partizánske sp. zn. 2 Er 185/2011 zo 4. mája 2011, v zmysle ktorých považoval rozhodcovskú doložku obsiahnutú vo všeobecných poisťných podmienkach v rámci štandardnej formulárovej zmluvy za neprijateľnú zmluvnú podmienku spôsobujúcu značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán a doplnil, že „Povinnosťou exekučného súdu je v každej fáze exekučného konania ex offio skúmať, či tu nie je daný

niektorý z dôvodov, pre ktorý by musel exekúciu zastaviť. Takúto možnosť mu poskytuje § 45 ods. 1, 2 zákona č. 244/2002 Z. z. o rozhodcovskom konaní. Exekúciu možno zastaviť podľa § 57 ods. 2 Ex. por. aj vtedy, ak to vyplýva z ustanovení Ex. por. alebo osobitného zákona. Ustanovenie § 45 ods. 2 zákona č. 244/2002 o rozhodcovskom konaní ukladá súdu zastaviť výkon rozhodcovského rozsudku alebo exekučné konanie aj bez návrhu, ak zistí v rozhodcovskom konaní nedostatky uvedené v ods. 1 písm. b/ alebo c/ citovaného zákona, teda najmä, ak rozhodcovský rozsudok zaväzuje účastníka rozhodcovského konania na plnenie, ktoré je objektívne nemožné, právom nedovolené alebo odporuje dobrým mravom. Pred zastavením exekúcie alebo exekučného konania sa potom súd zaoberá zisťovaním najmä, či rozhodcovský rozsudok nezaväzuje účastníka rozhodcovského konania na takéto plnenie. Pokiaľ vo veci vydal rozhodcovský rozsudok, rozhodca, ktorý konal na základe rozhodcovskej doložky, ktorú súd prvého stupňa považuje ako celok za neprijateľnú a tým neplatnú s poukazom na § 53 a § 54 Občianskeho zákonníka, v konečnom dôsledku správne zamietol žiadosť súdneho exekútora o udelenie poverenia na vykonanie exekúcie, a preto odvolací súd uznesenie súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správne podľa § 219 ods. 1 a 2 O. s. p.“.

Krajský súd v uznesení sp. zn. 13 CoE 66/2011 zo 14. decembra 2011, ktorým sa stotožnil s právnymi názormi vyjadrenými Okresným súdom Prievidza v jeho uznesení sp. zn. 16 Er 593/2011 z 24. augusta 2011, predovšetkým uviedol, že:

„Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd, ktorý rozhoduje o návrhu na výkon právoplatného rozhodcovského rozsudku, ktorý bol vydaný bez účasti spotrebiteľa, musí hneď, ako sa oboznámi s právnymi a skutkovými okolnosťami potrebnými na tento účel, preskúmať ex offi nekalú povahu rozhodcovskej doložky uvedenej v zmluve uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom v rozsahu, v akom podľa vnútroštátnych procesných pravidiel môže takéto posúdenie vykonať v rámci obdobných opravných prostriedkov vnútroštátnej povahy. Ak je to tak, prináleží vnútroštátnemu súdu vyvodit' všetky dôsledky, ktoré z toho podľa daného vnútroštátneho práva vyplývajú, s cieľom zabezpečiť, aby spotrebiteľ nebol uvedenou doložkou viazaný. Systém ochrany zavedený spomínanou Smernicou vychádza z myšlienky, že sa spotrebiteľ nachádza

v nerovnom postavení voči predávajúcemu alebo poskytovateľovi, čo sa týka jeho vyjednávacej schopnosti, tak úrovne informovanosti, ktorá ho vedie k tomu, že pristúpi na podmienky dopredu vyhotovené predávajúcim alebo poskytovateľom, bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah. Smernica musí byť vykladaná v tom zmysle, že nebráni prijať vnútroštátnu úpravu, ktorá pripúšťa súdny prieskum neprimeranej povahy zmluvných podmienok, týkajúcich sa definície hlavného predmetu zmluvy alebo primeranosti ceny a odmeny, i keď sú tieto podmienky spísané jasným a zrozumiteľným jazykom. Po preskúmaní veci odvolací súd nezistil nesprávne právne posúdenie veci súdom prvého stupňa ani v jednej z odvolateľom namietaných okolností. V danom prípade súd prvého stupňa vo veci dôsledne aplikoval ustanovenie § 44 ods. 2 Exekučného poriadku, ako aj ustanovenia § 53 Občianskeho zákonníka a vykonal aj správny výklad citovaných zákonných ustanovení. Odvolací súd dospel k záveru, že súd prvého stupňa správne považoval danú zmluvu uzatvorenú medzi účastníkmi dňa 30.10.2007 za spotrebiteľskú zmluvu, na ktorú je potrebné aplikovať ustanovenia spotrebiteľského práva a následne sa v plnom rozsahu stotožňuje s odôvodnením súdu prvého stupňa, ktorý rozhodcovskú doložku v danej zmluve vyhodnotil ako neprijateľnú zmluvnú podmienku.“

V uznesení sp. zn. 16 CoE 287/2011 z 15. decembra 2011, ktorým krajský súd potvrdil uznesenie Okresného súdu Považská Bystrica sp. zn. 8 Er 653/2011 z 3. októbra 2011, sa okrem iného uvádza: «Odvolací súd sa stotožňuje so závermi súdu prvého stupňa, že daná rozhodcovská doložka, na základe ktorej rozhodcovský súd odvodil svoju právomoc a následne vydal exekučný titul, je neprijateľnou podmienkou v súlade s ust. § 53 ods. 1, § 53 ods. 4 písm. r/ Obč. zák. v nadväznosti na judikatúru Európskeho súdneho dvora, ako aj na interpretačnú Smernicu Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993. Pokiaľ rozhodcovská doložka spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, správne súd prvého stupňa uzavrel, že takéto dojednanie je podľa § 53 ods. 5 Obč. zák. neplatné. Pri výklade ustanovení Obč. zák. o spotrebiteľských zmluvách je pritom potrebné vychádzať aj z prílohy Smernice Rady 93/13/EHS, ktorá za neprijateľnú zmluvnú podmienku odporúča ako vzor aj zmluvnú podmienku „neposkytnúť spotrebiteľovi právo, alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu, alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok, najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil

spory neupravené právnymi ustanoveniami výhradne arbitrážou, nevhodne obmedzovať prístup k dôkazom, alebo ukladať mu povinnosť dôkazného bremena, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, malo spočívať na inej zmluvnej strane“. V prejednávanej veci súd prvého stupňa potom opodstatnene poukázal na to, že predmetná rozhodcovská doložka sa z dôvodov, na ktoré poukázal súd prvého stupňa javí ako absolútne nevyvážená a preto nekalá. Zatiaľ čo veriteľ má zjavne viaceré výhody v porovnaní so situáciou, kedy bola vec prejednávaná riadnymi súdmi, v danej veci oprávnený vo svojom odvolaní neuvádza, aké výhody z nej plynú pre spotrebiteľa. Okrem toho rozhodcovské konania podľa zistenia komisie nie sú v súlade s viacerými zásadami obsiahnutými v odporúčaní komisie 98/257/ES z 30. marca 1998 o zásadách platných pre orgány príslušné pre mimosúdne urovnávanie spotrebiteľských sporov. Aj keď toto odporúčanie nemá právne záväzný charakter, uznáva sa v ňom rad zásad, dôležitých pre zabezpečenie spravodlivosti konaní o urovanie spotrebiteľských sporov, pričom niektoré z nich sú založené na všeobecných právnych zásadách. Pokiaľ ide o námietku oprávneného, že spotrebiteľ nebol ukrátený na svojich právach a má možnosť domáhať sa práva na spravodlivý proces, v súlade so všeobecnými poznatkami je zrejmé, že v rámci modelu spotrebiteľského úveru je to zvyčajne veriteľ, kto dá návrh na začatie konania proti spotrebiteľovi, ktorý získal úver. Veriteľ môže na základe predmetnej rozhodcovskej doložky vec predložiť na prejednanie rozhodcovskému orgánu, ktorý si sám zvolil a vylúčiť tak súd, ktorý by bol inak príslušný. Na základe tejto rozhodcovskej doložky spotrebiteľ v skutočnosti ešte pred vznikom akéhokoľvek sporu stráca právo brániť sa voči takýmto nárokom na riadnom súde v mieste svojho bydliska. Pre prípad vyvolania rozhodcovského konania dodávateľom sa musí spotrebiteľ podrobiť rozhodcovskému konaniu, preto nie je možné poskytnúť súdnu ochranu v rámci exekúcie, ak je exekučným titulom rozhodcovský rozsudok a oprávneným je dodávateľ. Rozhodcovskú doložku je preto treba vykladať tak, že neodporuje citovanému zákonnému ustanoveniu iba vtedy, ak práva v exekúcii uplatňuje ako oprávnený spotrebiteľ. Pokiaľ oprávnený v odvolaní uvádza, že rozhodcovská doložka bola medzi účastníkmi spotrebiteľského poistného vzťahu individuálne dojednaná, odvolací súd mal jeho tvrdenie za nedôvodné. Rozhodcovská doložka je zahrnutá vo formulárovom tlačive, nazvanom Všeobecné poistné podmienky, ktoré sú len prílohou samotnej poistnej zmluvy. Celý text rozhodcovskej doložky je predtlačený a povinná tak nemala možnosť dohodnúť si s právnym

predchodcom oprávneného individuálny text tejto doložky. Na veci nič nemení ani skutočnosť, že povinná podpísala nielen zmluvu, ale i VPP a osobitné dojednania, vrátane rozhodcovskej doložky, pretože vzhľadom na celkovú úpravu textu zmluvy, VPP a osobitných dojednaní nemožno bez ďalšieho predpokladať, že povinná si ako spotrebiteľ vôbec bola vedomá následkov svojho podpisu. Odvolací súd poukazuje napríklad i na fakt, že o poučení povinnej - spotrebiteľa o rozdiely medzi všeobecným a rozhodcovským súdnym procesom niet ani zmienky. Doložka pritom nebola dojednaná v čase vyššej bdelosti spotrebiteľa po vzniku sporu, ale už na začiatku zmluvného vzťahu. Odvolací súd konštatoval, že v danom prípade bola voľba rozhodcovského súdu uskutočnená jednostranne, nakoľko ustanovenie rozhodcovského konania na predtlačenom formulári dokonca predchádzalo rozhodnutiu povinnej vôbec k uzatvoreniu poisťnej zmluvy pristúpiť. Faktickým subjektom, ktorý definuje spôsob riešenia prípadných sporov medzi účastníkmi zmluvy, je v tomto prípade oprávnený, resp. jeho právny predchodca, pretože tento zostavil znenie rozhodcovskej doložky vo svojej vopred pripravenej formulárovej zmluve. Vôľa strán o tom, že spor medzi nimi predložia na prejednanie rozhodcovskému súdu, tak pochádza len od jednej, a to silnejšej zo strán, ktoré spotrebiteľskú zmluvu uzavreli, čo v ich vzťahu spôsobuje značnú nerovnováhu, čo zároveň naznačuje, že výber oprávneného zrejme nebol náhodný, keďže do viacerých zmlúv s inými dlžníkmi zahrnul totožné rozhodcovské doložky.»

Ústavný súd na rozdiel od sťažovateľky nepovažuje napadnuté uznesenia krajského súdu za nedostatočne odôvodnené a nespreskúmateľné, keďže obsahujú dostatok právne relevantných argumentov, ktoré ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodňujú rozhodnutia prijaté v posudzovaných veciach. Úlohou ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nie je posudzovanie právnej perfektnosti namietaných rozhodnutí všeobecného súdu z hľadiska formálnych požiadaviek vyplývajúcich zo zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov a z týchto aspektov ich „vylepšovanie“ (IV. ÚS 325/08), ale posúdenie ich ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti.

Ústavný súd po preskúmaní právnych záverov krajského súdu dospel k záveru, že v posudzovaných veciach sa odvolací súd nedopustil takých výkladových omylov či iných pochybení, ktoré by zakladali rozpor napadnutých uznesení krajského súdu s obsahom základného práva na súdnu ochranu či práva na spravodlivé súdne konanie.

Ústavný súd považuje za potrebné reagovať aj na námietky sťažovateľky, ktorými poukazuje aj na nejednotnosť rozhodovacej praxe všeobecných súdov pri rozhodovaní o vecne a právne podobných veciach. V tejto súvislosti ústavný súd v zhode so svojou doterajšou judikatúrou (m. m. I. ÚS 17/01) predovšetkým zdôrazňuje, že mu neprislúcha zjednocovať in abstracto judikatúru všeobecných súdov a suplovať právomoc, ktorá je podľa § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov zverená najvyššiemu súdu. Ústavný súd zároveň poznamenáva, že vývoj právnych názorov všeobecných súdov v právne obdobných prípadoch nemožno automaticky stotožňovať s porušením základného práva na súdnu ochranu, pokiaľ je prípadná odlišnosť týchto právnych názorov založená na racionálnej právnej argumentácii. Je pritom vecou (a najmä povinnosťou) vo veci konajúcich všeobecných súdov vysporiadať sa nielen so zákonnosťou, ale aj ústavnosťou svojich rozhodnutí (čl. 144 ods. 1 ústavy).

Keďže napadnuté rozhodnutia krajského súdu nevykazujú znaky svojvôle a sú dostatočne odôvodnené na základe jeho vlastných myšlienkových postupov a hodnotení, ústavný súd nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru krajského súdu. K zhodnému názoru ústavný súd dospel aj v konaní o iných porovnateľných sťažnostiach (III. ÚS 264/2012, I. ÚS 359/2012, I. ÚS 332/2012 a iné).

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že medzi napadnutými rozhodnutiami krajského súdu a postupom, ktorý predchádzal ich vydaniu, a obsahom sťažovateľkou označených základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí týchto častí sťažností mohol reálne

dospieť k záveru o ich porušení. Ústavný súd preto aj tieto časti sťažností odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnené.

Pretože sťažnosti sťažovateľky boli odmietnuté ako celok, ústavný súd o ďalších návrhoch na ochranu ústavnosti uplatnených v sťažnostiach nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. júla 2014